

Tokom više od tri decenije zanemarivanja, Crna Gora je prekršila obećanje da će životnu sredinu staviti na prvo mesto

Tokom više od tri decenije zanemarivanja, Crna Gora je prekršila obećanje da će životnu sredinu staviti na prvo mesto. Nova vlada je obećala promenu kursa, ali su ekolozi skeptični. Tri decenije od kada je Crna Gora postala prva država u svetu koja se proglasila „ekološkom državom“, obećanje koje je dala danas zvuči šuplje, rekao je istaknuti ekolog Vuk Iković.

Crna Gora je deklaraciju, kasnije zacrtanu u svom ustavu, dala 20. septembra 1991. godine, upravo kada je socijalistička Jugoslavija počela da se raspada.

Tri decenije kasnije, zemlja nema šta da pokaže za to. Nova vlada je obećala promenu kursa, ali Iković i drugi nisu ubeđeni.

„To je bio koncept kojim bismo za 30 godina postali bogati zahvaljujući prirodnim resursima, našem znanju i svom radu. Dogodilo se suprotno i zloupotrebom znanja prodali smo najbolje resurse i doveli se na ivicu“, rekao je Iković, tridesetdevetogodišnji biolog i poznati građanski aktivista. „Oni koji su imali znanje uglavnom su napustili zemlju, dok vlasti nastavljaju da pune budžet ludim korišćenjem zemljišta, šuma i vode.

Deklaracija iz 1991., usvojena u gradu Žabljak na sjeveru, delo je tada vladajuće Demokratske partije socijalista (DPS), koju je tada, a sada predvodio sadašnji predsednik Crne Gore Milo Đukanović.

Godine 1992. revidiran je Ustav Crne Gore kako bi se Crna Gora definisala kao „demokratska, socijalna i ekološka država“, dok je sama deklaracija predstavljena na konferenciji Ujedinjenih nacija o zaštiti životne sredine.

DPS je proveo naredne tri decenije na vlasti, ali kritičari kažu da briga o životnoj sredini nikada nije bila prioritet. Umesto toga, stranka je optužena da predsedava praktično feudalnim sistemom vlasti, duboko korumpiranim i rešenim da po svaku cenu eksploatiše reke i obalu zemlje.

„Ključni ekološki problem Crne Gore je pljačka prirodnih resursa i iskrivljeni sistem koji legalizuje tu pljačku“, rekao je Iković, jedan od osnivača građanskog pokreta KOD iz Podgorice. „Vlasti štite prirodu u političkim kampanjama, ali nažalost za većinu njih, mikser za cement je i dalje simbol razvoja“.

EU pressure

Prošle godine, u svom godišnjem izvještaju o napretku Crne Gore ka članstvu u Evropskoj uniji, Evropska komisija je upozorila zemlju da treba udvostručiti napore u pogledu upravljanja otpadom, kvaliteta vode, zaštite prirode i klimatskih promena. Zemlja sa 620.000 stanovnika započela je pregovore o pristupanju EU u junu 2012. godine, šest godina nakon što je na referendumu tesno glasala za okončanje skoro jednog veka državne zajednice sa Srbijom.

Tokom više od tri decenije zanemarivanja, Crna Gora je prekršila obećanje da će životnu sredinu staviti na prvo mesto

Za skoro devet godina od tada, samo tri od 33 pregovaračka poglavlja su završena. Taj proces bi, međutim, mogao usporiti uništavanje životne sredine u Crnoj Gori, rekao je Iković. „Evropska unija želi organizovanu i čistu Crnu Goru“, rekao je on. „Ali svaka država bi trebala imati sigurno snabdijevanje pitkom vodom, zaštitu prirode i prečišćavanje otpadnih voda, bez obzira na zahtjeve EU. Da bismo ovo dobili, moramo uložiti u administrativne i sudske kapacitete“.

„Evropska unija želi organizovanu i čistu Crnu Goru“, rekao je on. „Ali svaka država bi trebala imati sigurno snabdijevanje pitkom vodom, zaštitu prirode i prečišćavanje otpadnih voda, bez obzira na zahtjeve EU. Da bismo ovo dobili, moramo uložiti u administrativne i sudske kapacitete“.

Kao jedno od najvećih ekoloških pitanja, Evropska komisija je navela zagađenje vazduha u gradu Pljevlja na severu, mestu jedine crnogorske elektrane na uglj.

Prošle godine je potpisan ugovor sa konzorcijumom koji vodi kineska Dongfang Electric International Corporation za obnovu elektrane i smanjenje njenih emisija u skladu sa standardima EU.

„U Pljevljima se svaka peta smrt odojčadi pripisuje zagađenju vazduha“, rekao je Iković. „Pretpostavlja se da zagađenje vazduha izaziva respiratorne bolesti kod svakog trećeg deteta. U Pljevljima je, zbog zagađenja vazduha, životni vijek kraći za tri i po godine, ali zvaničnici se i dalje plaše da ćemo, ako ugasimo termoelektranu, ući u još veću ekonomsku krizu.“

Nova vlada, stari ekološki problemi

Aktuelna crnogorska vlada, podržana nelagodnim savezom tri bloka koji su na izborima u avgustu 2020. usko odbacili DPS sa vlasti, obećala je da će okrenuti novu stranicu u zaštiti životne sredine.

U februaru ove godine, vlada je raskinula ugovore o koncesiji za sedam hidroelektrana u sjevernom dijelu zemlje, što su potezi pozdravili aktivisti koji kažu da takva postrojenja nanose štetu rijekama i lokalnim ekosistemima.

Zatim su u martu vlasti pokrenule istragu o navodnoj ekološkoj šteti na reci Tari koja je pod zaštitom UNESCO-a od strane China Road and Bridge Corporation, CRBC, glavnog izvođača radova na izgradnji autoputa Bar-Boljare.

Ali Iković je rekao da to nije dovoljno.

“Dok vlasti hvale ekološko stanje, meštani su i dalje na oprezu pokušavajući zaštititi svoje reke i šume“, rekao je on za BIRN. „U međuvremenu, institucije odobravaju pljačku ćutanjem ili traženjem zakonskog rešenja koje će biti dobro i za investitora i za građane.“

Tokom više od tri decenije zanemarivanja, Crna Gora je prekršila obećanje da će životnu sredinu staviti na prvo mesto

Žele rešiti naše probleme, ali bez uvrede za one koji su nam ukrali prirodne resurse". Vlada je učinila dodatni korak u julu kada je najavila da će napuštene solane u Salini u primorskom gradu Ulcinju biti državno vlasništvo, što je potez koji se smatra vitalnim za zaštitu važnog staništa za oko 250 vrsta ptica koje tamo žive i gnijezde se. Vlada je odbacila zahtev privatne kompanije za proizvodnju soli Bajo Sekulić u stečaju za imovinska prava na tom području.

Ipak, samo nekoliko meseci ranije, u martu, ekološke grupe kritikovale su odluku vlasti da dozvole početak istraživačkog bušenja nafte i gasa od strane italijanskih kompanija Eni i ruskog Novateka na oko 26 kilometara od crnogorske obale, odbacujući zabrinutost zbog rizika za vode Jadrana, morski život i vitalni sektor turizma.

„Nažalost, nova vlada koristi iste mehanizme upravljanja kao i prethodna“, rekao je Iković. „Umjesto da štiti interese građana, sekretar Ministarstva za kapitalna ulaganja predstavlja kompanije koje buše Jadran za naftu. Sigurno je da ćemo zbog bušenja naneti štetu životnoj sredini, iako niko ne zna imamo li nafte niti u kojim količinama“.

Source: balkaninsight.com